

1. Zgodnie z art. 142 i 147 Pr.u.n., zapis na sąd polubowny dokonany przez upadłego traci moc z dniem ogłoszenia upadłości, a toczące się już postępowania ulegają umorzeniu. Dotyczy to zarówno ogłoszenia upadłości z możliwością zawarcia układu, jak i ogłoszenia upadłości obejmującej likwidację majątku upadłego. U podstaw tej regulacji legła ocena, że realizacja celów postępowania upadłościowego wymaga, aby spór, którego stroną jest upadły, został rozstrzygnięty ściśle z literą prawa materialnego przy uwzględnieniu wszelkich uwarunkowań prawa procesowego cywilnego.

2. Utrata mocy przez zapis na sąd polubowny oznacza, że w razie wytoczenia powództwa przed sądem powszechnym po ogłoszeniu upadłości pozwany nie może skutecznie podnieść zarzutu zapisu na sąd polubowny.

**Postanowienie Sądu Najwyższego
z dnia 25 marca 2009 r.
V CSK 390/08**

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Lech Walentynowicz (przewodniczący)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

SSN Barbara Myszka (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Syndyka Masy Upadłości Przedsiębiorstwa Produkcyjno Usługowo Handlowego „I.” Spółki z o.o. w upadłości przeciwko Gminie B. o zapłatę, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 25 marca 2009 r., skargi kasacyjnej strony powodowej od postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 18 marca 2008 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Usługowo – Handlowe I. spółka z o.o. – w upadłości wnosila o zasądzenie od pozwanej Gminy B. kwoty 835 560,83 zł z odsetkami tytułem wynagrodzenia za roboty wykonane przy budowie kanalizacji sanitarnej w miejscowości B. Pozwana podniosła zarzut zapisu na sąd polubowny i wnosila o odrzucenie pozwu.

Wyrokiem z dnia 6 grudnia 2007 r. Sąd Okręgowy – Sąd Gospodarczy zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 8 803,11 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 3 stycznia 2005 r. do dnia zapłaty, natomiast dalej idące powództwo oddalił. Sąd Okręgowy ustalił między innymi, że w dniu 22 kwietnia 2003 r. strony zawarły umowę o roboty budowlane, zgodnie z którą powódka zobowiązała się wykonać kanalizację sanitarną w miejscowości B. Integralną częścią umowy były warunki ogólne i warunki specjalne dla umów o wykonanie robót inwestycyjnych. W art. 65 warunków specjalnych strony uzgodniły, że dołożą wszelkich starań, aby spory wynikające z zawartej umowy zostały rozstrzygnięte na drodze polubownej za pośrednictwem Komisji Rozstrzygającej Spory, która będzie liczyła pięciu bezstronnych członków wyznaczonych po dwóch przez stronę zamawiającą i wykonawcę, a piąty zostanie wyznaczony wspólnie przez powołanych czterech członków. Miejszem arbitrażu będzie siedziba Urzędu Gminy w B. Jeżeli nie osiągnie się rozstrzygnięcia na drodze polubownej lub w wyniku mediacji o określonym czasie, spór wynikający z realizacji umowy rozstrzygać będzie właściwy dla strony zamawiającej sąd powszechny.

Sąd Okręgowy uznał, że przytoczone postanowienie art. 65 warunków specjalnych nie stanowi zapisu na sąd polubowny w rozumieniu art. 199 § 1 pkt 4 k.p.c. w brzmieniu sprzed nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 28 lipca 2005 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 178, poz. 1478), a jedynie oznacza, że strony dopuszczały prowadzenie negocjacji w celu zawarcia ugody przed wystąpieniem na drogę sądową. Strony powołały Komisję Rozstrzygającą Spory, ale nie udało się im osiągnąć porozumienia. W tej sytuacji Sąd Okręgowy uznał, że nie ma podstaw do odrzucenia pozwu i rozstrzygnął sprawę merytorycznie.

Na skutek apelacji obu stron, Sąd Apelacyjny we Wrocławiu postanowieniem z dnia 18 marca 2008 r. uchylił wyrok Sądu Okręgowego i odrzucił pozew. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, dokonana przez Sąd pierwszej instancji wykładnia postanowienia art. 65 warunków specjalnych nie może być uznana za prawidłową, w postanowieniu tym jest bowiem mowa o rozstrzyganiu sporów, a nie o prowadzeniu negocjacji w celu zawarcia

ugody pozasądowej. Nie posłużono się w nim wprowadzonym pojęciem „sąd polubowny”, niemniej użyte sformułowania, takie jak „rozstrzygnięcie sporów”, „arbitraż” oraz „Komisja Rozstrzygająca Spory”, nie pozostawiają wątpliwości co do tego, że intencją stron było poddanie wszelkich sporów wynikających z umowy pod rozstrzygnięcie wspomnianej Komisji. Jej rola nie mogła zatem sprowadzać się jedynie do nakłaniania stron do zawarcia ugody [w oryginale omyłkowo „umowy” – wstawienie własne]. Tylko taka interpretacja – stwierdził Sąd Apelacyjny – może być uznana za zgodną z art. 65 k.c. i oceny tej nie zmienia okoliczność, że w postanowieniach umownych strony akcentowały polubowny sposób rozwiązywania sporów oraz dopuszczały możliwość mediacji. W konsekwencji, Sąd Apelacyjny – powołując się na art. 386 § 3 k.p.c. w związku z art. 199 § 1 pkt 4 i art. 697 § 2 k.p.c. w brzmieniu sprzed nowelizacji dokonanej powołaną ustawą z dnia 28 lipca 2005 r. – uchylił zaskarżony wyrok i odrzucił pozew, dodając, że taki sam skutek przewiduje obecnie art. 1165 § 1 k.p.c.

W skardze kasacyjnej od postanowienia Sądu Apelacyjnego powódka, powołując się na podstawę określoną w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., wniosła o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. W ramach podniesionej podstawy kasacyjnej wskazała na naruszenie art. 1165 § 1 w związku z art. 1165 § 2 k.p.c. i art. 142 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. Nr 60, poz. 535 ze zm. – dalej: „Pr.u.n.”) przez błędne uznanie, że sprawa dotyczy sporu objętego zapisem na sąd polubowny, podczas gdy zapis na sąd polubowny dokonany przez upadłego traci moc z dniem ogłoszenia upadłości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Poza sporem pozostawała okoliczność, że postanowieniem z dnia 1 lipca 2004 r. Sąd Rejonowy ogłosił upadłość z możliwością zawarcia układu Przedsiębiorstwa Produkcyjno – Usługowo – Handlowego I. spółki z o.o. Następnie, postanowieniem z dnia 14 czerwca 2005 r. zmienił swoje orzeczenie i ogłosił upadłość obejmującą likwidację majątku powodowej spółki.

Zgodnie z art. 142 i 147 Pr.u.n., zapis na sąd polubowny dokonany przez upadłego traci moc z dniem ogłoszenia upadłości, a toczące się już postępowania ulegają umorzeniu. Dotyczy to zarówno ogłoszenia upadłości z możliwością zawarcia układu, jak i ogłoszenia upadłości obejmującej likwidację majątku upadłego. U podstaw tej regulacji legła ocena, że realizacja celów postępowania upadłościowego wymaga, aby spór, którego stroną jest upadły, został

rozstrzygnięty ściśle z literą prawa materialnego przy uwzględnieniu wszelkich uwarunkowań prawa procesowego cywilnego.

Utrata mocy przez zapis na sąd polubowny oznacza, że w razie wytoczenia powództwa przed sądem powszechnym po ogłoszeniu upadłości pozwany nie może skutecznie podnieść zarzutu zapisu na sąd polubowny. W konsekwencji, nie wchodzi w grę odrzucenie pozwu na podstawie art. 1165 § 1 k.p.c.

Uregulowania szczególne wynikające z art. 142 i 147 Pr.u.n. uszły uwagi Sądu Apelacyjnego, dlatego podniesiony przez skarżącą zarzut obraży art. 1165 § 1 w związku z art. 1165 § 2 k.p.c. trzeba uznać za uzasadniony.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 oraz art. 108 w związku z art. 398²¹ k.p.c. uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Źródło: Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego